

ئەنجامدانى نوپۇزى تەراوىچ

چاكە و چۆنىتى و

شەرىئەتى جەماعت تىايدا

لە گەل تويۇزىنە وە يەكى بەنرخ سەبارەت بە

مانە وە لە مزگەوت بە مەبەستى

خوئا پەرستى (الإعتكاف)

نووسنى : شىخى پايە بەرزى ئىسلام :

محمد ناصرالدين الألبانى رحمه الله

وەرگىرانى :

مامۇستا دارا جبار كرىم

پىنداچوونە وەى :

مامۇستا عدنان بارام

لە بىلوكراوھەكانى سايتى بەھەشت

www.ba8.org

ھەمىشە لەگە ئمان بن بۇ بەرھەمى نوپۇ

تېبىئىنى : مافى بىلوكردنە وەى ئەم بابەتە بۇ ھەموو مۇسلمانىكە بە

مەرچى وەكو خۇى بىلواى بىكائە وەو دەستكارى نەكرىت

ناوی نامیلکہ : نہ نجامدانی نویژی تہراویج ، چاکہ ، و

چوئیتی ، و شہرعیہ تی جہماعہ ت تیایدا .

ناوی نووسەر : شیخ پایہ بہرز محمد ناصر الدین الألبانی رحمہ اللہ .

ناوی وەرگیپر : ماموستا دارا جبار کریم .

پیداچوونہ وہی : ماموستا عدنان بارام .

زنجیرہ : زنجیرہی (۱۵) پانزہیہم لہ زنجیرہی رینمایہ کانی پیگاس

راست .

ژمارہی سپاردن : (۳۴۶) .

نۆرہی چاپ : یہ گہم .

ساللی چاپ : ۱۴۲۸ ک - ۲۰۰۷ .

بنکہی بلاؤکردنہ وہی : کتیبخانہی سوننہ - سلیمانی .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا
وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ ...
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ [آل عمران : ۱۰۲].

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا
رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾
[النساء : ۱].

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ
يَطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [الأحزاب : ۷۰ - ۷۱].

أَمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ
ﷺ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ
ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

خوای گه وره له قورئانی پیرۆزدا فه رموویه تی : ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [سورة آل عمران : ۳۱] ، واته
: ئەى پيغه مبهرى خوا ﷺ به ئيمانداران بلئى ئەگه ر ئيوه خواتان
خۆش ده وئيت ، ئەوا شوئینی من بکهون ، خواش خۆشى ده وئین ، وله

گوناهه کانتان خوش ده بیٽ ، وه پیغه مبهری خواش ﷺ فہرموویہ تی : " صلوا کما رأیتمونہی أصلی " ^(۱) ، واتہ : بہو شیوہ نوڙ بکہن کہ دەمبینن نوڙ دەکەم .

ئەمە و چەندین فہرموودە ی تر کہ ہانمان دەدەن شوین کہ وتە ی پیغە مبهری خوا بین ﷺ ، لە ہەموو گوفتار و کرداریکماندا ، وای لی کردین بەدوای زیندوو کردنەوہ ی سوننہ تەکانی پیغە مبهردا بگہرین ﷺ ، و بیخەینە بەر دەستی موسلمانان .

نوڙی (تہ راویح) یش لە رەمەزاندایەکیکە لەو نوڙیژە سوننە تانہ ی کہ چەندین فہرموودە ی (صحیح) دەبارە ی فەزل و خیر و چاکە ی ہاتووہ ، لەوانەش پیغە مبهری خوا ﷺ فہرموویہ تی : " من قام رمضان ایمانا و احتسابا ، غفر لہ ما تقدم من ذنبہ " ^(۲) .

واتہ : ہەرکەسێک نوڙی تہ راویح لە شەوانی رەمەزاندای بکات و باوہری بہ واجبیتی ہەبیٽ و چاوہ پروانی پاداشتەکە ی بکات ، ئەوا خوای پەوہردگار لە تاوانی پیشووی خوش دەبیٽ .

(۱) البخاری و مسلم ، و أحمد و هو مخرج في (إرواء الغلیل) تحت الحدیث : ۲۱۳ .

(۲) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاری منه المرفوع من قوله ﷺ وهو مخرج في :

(صحیح أبی داود : ۱۲۴۱) .

بۆیه به چاکمان زانی که ئەم کتیبه خنجیلانه ، و پرسووده‌ی
 فه‌رمووده‌ناسی سه‌رده‌م شیخ (محمد ناصرالدین الالبانی) -
 په‌حمه‌تی خوای لۆ بیټ - که ناو‌نیشانه‌که‌ی (قیام رمضان ... فضله ،
 وکیفیه‌ آدائه ، و مشروعیه‌ الجماعه‌ فیه ، و معه بحث قیام عن
 الاعتکاف) لۆ ناوه ، وهرگێرینه سه‌ر زمانی کوردی شیرین ، بۆ
 ئەوه‌ی هه‌موو چین و توێژه‌کان بتوانن سوودی لۆ ببینن ، و په‌یره‌وی
 سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا بکه‌ن ﷺ ، له‌م په‌رسته‌شه‌ گه‌وره‌یه‌دا ، و هه‌
 له‌ کۆتایی ئەم کتیبه‌ خنجیلانه‌دا هه‌روه‌کو له‌ ناوه‌که‌یه‌ ده‌رده‌که‌ویټ
 ، شیخی (الالبانی) توێژینه‌وه‌یه‌کی پر به‌ پیژی نووسیوه‌ ده‌رباره‌ی
 (الاعتکاف) ، واته‌ : مانه‌وه‌ له‌ مزگه‌وتدا به‌ مه‌به‌ستی خوا په‌رستی
 ، و چه‌ندین فه‌رمووده‌ی له‌و باره‌یه‌وه‌ خسته‌وته‌ روو .

ئیتیر له‌ کۆتاییدا ئەگه‌ر راستمان پیکابیت ، ئەوا له‌ خوای
 گه‌وره‌وه‌یه ، و ته‌نها فه‌زلی ئەوه ، و هه‌ ئەگه‌ر پیچه‌وانه‌ی ئەوه‌ش بیټ
 ، ئەوا له‌ نه‌فسی خه‌تاکار و شه‌یتانه‌وه‌یه ، ده‌پاریمه‌وه‌ له‌ خوای به‌رز
 و بالاده‌ست له‌ هه‌له‌کانمان خۆش بیټ ، و داوای پاداشت ته‌نها له‌ خوا
 ده‌که‌م ، ﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ .

وسبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك
 و صلى الله وسلم على محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

وه‌رگێر : مامۆستا دارا جبار - که‌لار

نوپڙی ته راویح له شهوانی پهمه زاندا

خیږ و چاکه ی نوپڙی ته راویح له شهوانی پهمه زاندا :

۱ = دهرباره ی خیږ و چاکه ی نوپڙی ته راویح له شهوانی پهمه زاندا دوو فهرمووده مان پیگه یشتووه :

یه که میان : دهیگپړنه وه له (أبو هريرة) هوه رضی الله عنه که فهرموویه تی : " کان رسول الله صلی الله علیه و سلم یرغب فی قیام رمضان ، من غیر أن یأمرهم بعزيمة ، ثم یقول : ((من قام رمضان إیماناً واحتساباً ، غفر له ما تقدم من ذنبه)) فتوفي رسول الله صلی الله علیه و سلم والأمر علی ذلك [أي : علی ترك الجماعة فی التراویح] ، ثم كان الأمر علی ذلك فی خلافة أبي بكر رضی الله عنه ، و صدر من خلافة عمر رضی الله عنه " (۱) .

واته : پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و سلم زور هانی خه لکی دها بو نه نجامدانی نوپڙی ته راویح له پهمه زاندا ، به بی نه وه ی جه ختیان له سهر بکات له و فهران پی کردنه ، پاشان دهی فهرموو : هه رکه سینک نوپڙی ته راویح له شهوانی پهمه زاندا بکات و باوه پری

(۱) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاري منه المرفوع من قوله صلی الله علیه و سلم وهو مخرج في : (صحيح أبي داود : ۱۲۴۱) .

به واجبیتی هه بیټ و چاوه پروانی پادا شته که ی بکات ، ئه وا خوا ی په و ردگار له تاوانی پی شووی خوش ده بیټ .

پیغه مبهری خوا ﷺ وه فاتی کرد و کار له سهر ئه وه بوو ، وه به هه مان شیوه کار له سهر ئه وه بوو له خه لافه تی (أبو بکر) رضی الله عنه ، و سهره تای خه لافه تی (عمر) رضی الله عنه .

ئهو ی تریان : فه رمووده که ی (عمرو ی کوری (مرة الجهني) یه که فه رمویه تی : " جاء رسول الله ﷺ رجل من قضاة ، فقال : يا رسول الله ! أرأيت إن شهدت : أن لا إله إلا الله ، وأنت رسول الله ، وصليت الصلوات الخمس ، وصمت الشهر ، وقمت رمضان ، وآتيت الزكاة ؟ فقال النبي ﷺ : من مات على هذا كان من الصديقين والشهداء " (۲) .

پیاویک له هوژی (قضاة) هوه هاته لای پیغه مبهری خوا ﷺ ووتی : ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ ! ئایا ئه گه ر شایه تی بدهم که هیچ په رستراویک نیه شایسته ی په رستن بیټ جگه له (الله) نه بیټ ، و تووش پیغه مبهری خوایت ، و پینج فه رزه نوژی که شم ئه نجام بدهم ، و روژووی په مه زانیشم گرت ، و نوژی

(۲) أخرجه ابن خزيمة وابن حبان في " صحيحهما " وغيرهما بسند صحيح انظر تعليقي على " ابن خزيمة " (۳ / ۳۴۰ / ۲۲۶۲) و " صحيح الترغيب " (۱ / ۴۱۹ /

ته راویحیشم نه نجام دا له په مه زاندا ، زه کاتیشم دا ؟ پیغه مبهری خواش عَلَيْهِ السَّلَام فهرمووی : هه ر که سیك له سهه نه مه بمییت ، نه وا له گه ل راستگوویان و شه هیداندایه .

شهو ی قه در و دیاری کردنی

(لیلۃ القدر و تحدیدها)

۲ = وه چاکترین شهوانی مانگی په مه زان شهوی قه دره ، له بهر نه م فهرمووده یی که پیغه مبهری خوا عَلَيْهِ السَّلَام فهرموویه تی : " من قام لیلۃ القدر (ثم وفقت له) ایمانا و احتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه " (۳) .

واته : هه ر که سیك شهوی قه در زیندوو بکاته وه (پاشان بوشی ریك بکه وییت که نه و پوژه بیکییت) و باوه ری به واجبییتی هه بییت ، و چاوه پروانی پاداشتی خوا بییت ، خوا له تاوانه کانی پییشووی خویش ده بییت .

۳ = نه و شه وهش شهوی بیست و هه وته مه له په مه زان له سهه ووته ی هه لبرژارده ی زانایان و ژوربه ی فهرمووده کانیش له سهه

(۳) أخرجه الشيخان وغيرهما من حديث أبي هريرة وأحمد (۵ / ۳۱۸) من حديث عبادة بن الصامت والزيادة له والأولى منهما لمسلم عن أبي هريرة .

ئوهن ، له ونه ش فه رموده که ی (زر) ی کورې (حبیش) که ده فه رموویت : " سمعت أبي ابن كعب يقول : - أو قيل له - : إن عبد الله بن مسعود يقول : من قام السنة أصاب ليلة القدر ، فقال أبي رضي الله عنه : رحمه الله ، أراد أن لا يتكل الناس ، والذي لا إله إلا هو إنما لفي رمضان - يخلص ما يستني - و والله إني لأعلم أي ليلة هي ؟ هي الليلة التي أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم بقيامها ، هي ليلة صبيحة سبع وعشرين ، و أمارتها ؛ أن تطلع الشمس في صبيحة يومها بيضاء لا شعاع لها ، ورفع ذلك في رواية إلى النبي صلى الله عليه وسلم " (٤).

واته : گويم له (أبي) ی کورې (کعب) بوو دهيووت يان پئی ووترا : که (عبد الله) ی کورې (مسعود) ده لیت : هه که سيک ساله که زيندوو بکاته وه ئه و شه وي قه در ده پيکيت !!! (أبي) فه رمووی : په حمه تي خواي لی بيت ، ويستی خه لکی که م ته رخه می تيدا نه که ن به گرتنی ته نها ئه و شه وه ، سویند بيت به و که سه ی که هيچ په رستراويک نيه شايسته ی په رستن بيت جگه له ئه و نه بيت ، به راستی و بی گومان له په مه زاندايه - سویند ده خوات (إن شاء الله) ناکات - وه سویند

(٤) أخرجه مسلم وغيره . وهو مخرج في : صحيح أبي داود : ١٢٤٧ .

به (الله) به پاستی من ده زانم کام شه وهیه ؟ ئه و شه وهیه که پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمانی پی کردین که زیندووی بکهینه وه ئه ویش ئه و شه وه بوو که به یانیه که ی بیست و هه و ته مه له رهمه زان ، و نیشانه که شی ئه وهیه که خور له بهر به یانه که یدا درده چیت سپییه و تیشکی که مه ، وه ئه م ووتیه ی دها پال پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

دروست بوونی جماعت له نوڙه دا

(واته : نوڙی ته راویح) :

مشروعية الجماعة في الصلاة (في القيام)

٤ = وه جماعت كرن دروسته له نوڙی ته راویحدا ، به لكو چاكره له نوڙی ته نها ، له بهر پیهه ستانی خودی پیغه مبه ر صلى الله عليه وسلم به و كاره به جماعت ، و پوون كرنه وهی خیر و چاكه كهی ئه و كرده به و تهی خوئی ، هر وه كو چوڼ له فه رموده ی (أبو ذر) دا هاتوه كه فه رموویه تی : "صمنا مع رسول الله رمضان ، فلم یقم بنا شینا من الشهر حتی بقي سبع ، فقام بنا حتی ذهب ثلث اللیل ، فلما كانت السادسة لم یقم بنا ، فلما كانت الخامسة قام بنا حتی ذهب شطر اللیل ، فقلت : یا رسول الله ! لو نفلتنا قیام هذه اللیلة ؟ فقال : إن الرجل إذا صلی مع الإمام حتی ینصرف ، حسب له قیام لیلة . فلما كانت الرابعة لم یقم ، فلما كانت الثالثة^(٥) جمع أهله ونساءه والناس فقام بنا حتی خشینا أن یفوتنا الفلاح . قال : قلت : ما الفلاح ؟ قال : السحور ، ثم لم یقم بنا بقیة الشهر"^(٦) .

(٥) یعنی لیلة سبع وعشرین وهی لیلة القدر علی الأرحح كما سبق ولذلك جمع النبي صلی الله علیه وآله وسلم أهله ونسأوه وبذلك ترجم ابن خزیمة للحديث فی (صحيحه) (٣ / ٢٣٧) .

(٦) حديث صحيح أخرجه أصحاب السنن وابن خزیمة فی (صحيحه) (٢٢٠٦) وغيرهم وهو مخرج فی " صلاة التراویح " (ص ١٦ - ١٧) و " صحيح أبي داود " (١٢٤٥) وله شاهد من حديث أبي هريرة فی (صحيح ابن خزیمة) (٤٢٠٨) .

واته : به پڙووی مانگی په مه زان بووین له گهل پیغه مبهری
 خوادا سَلَامٌ عَلَیْهِ هیچ شه ویك شه و نوڙی پی نه کردین له و مانگه دا ،
 تاكو هوت شه وی مابوو و شه و نوڙی پی کردین تاكو سی یه کی
 شه و پوښت ، وه کاتیك كه شه وی شه شه می بوو شه و نوڙی پی
 نه کردین ، وه کاتیك شه وی پینجه می بوو شه و نوڙی پی کردین
 تاكو نیوهی شه و پوښت ، و ووتم : ئهی پیغه مبهری خوا !
 ئه گهر ته وای شه وه که مان بو زیندو بکه یته وه به نوڙکردن ،
 ئه ویش فهرمووی : به راستی ئه گهر که سیك نوڙ له گهل پیش
 نوڙدا بکات تاكو لی ده بیته وه شه و نوڙی ته وای ئه و شه وه ی بو
 ده نوسریت .

وه کاتیك كه شه وی چواره می بوو پی نه کردین ، و کاتیك كه
 شه وی سی یه می بوو هه موو کهس و کار و خیزانه کانی و خه لکی
 کو کرده وه ، و شه و نوڙی پی کردین تاكو ترساین که (الفلاح)
 مان له دست بچیت ، پراوی ده لیت : ووتم (الفلاح) چیه ؟ ووتی
 : پارشیوه ، ئینجا ئه وه ی مابوو له مانگه که شه و نوڙی پی
 نه کردین .

هوی به رده وام نه بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له سهر

جه ماعت کردن له رده زاندا :

۵ = نه کردنی شه و نوپښی ته راویح له لایه ن پیغه مبه ری خواوه صلی الله علیه و آله به هاوه لانی به جه ماعت له ته واوی مانگه که ته نها له ترسی ئه ودها بوو نه وهک شه و نوپښی رده مزانیا ن له سهر فهرز بکریت ، دواتر نه توانن ئه نجامی بدن ، هه روه کو له فهرمووده که ی (عائشة) دا هاتووه له (الصحيحین) و کتیبی تریشدا ^(۷) .

ئهم ترسه ش ره ویه وه و نه ما به وه فاتی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دوا ی ئه وهی که خوی په روه رده گار شه رعیه تی ته واو کرد ، وه به وه ش وازلی هی تراوه که نه ما ، که نه کردنی جه ماعت ته له رده مزاندا ، به لام هوکمه ی پیشوو وهک خوی مایه وه که دروستی ئه نجامدانی نوپښه که یه به جه ماعت ، بویه (عمر) رضی الله عنه ئه و سوننه ته ی زیندوو کرده وه ، وهک له (صحيح البخاري) و هی ترده هاتووه ^(۸) .

^(۷) انظر سياقه و تخريجه في " التراويح " (ص ۱۲ - ۱۴) .

^(۸) انظر تخريجه و كلام ابن عبد البر وغيره عليه في المصدر السابق (ص ۴۹ - ۵۲) .

دروست بوونی جه ماعت بؤنآفره تان :

(مشروعیة الجماعة للنساء)

۶ - وه دروسته بؤ نآفره تان نامادهی ئه و نوپڙه بن به جه ماعت ، هه روهك له فهرموده كه ی پيشووی (أبو ذر) دا هاتووه ، به لكو دروسته پيشنوپیڙیكي تايبه تيان بؤ دابنریټ ، جگه له پيشنوپیڙی پياوان ، ئه و كردار هس جيگير بووه له (عمر) هوه رضي الله عنه له و كاته ی كه خه لکی كو كرده وه له سه ره ئه نجامدانی نوپڙی ته راویح به جه ماعت به دواي پيشنوپیڙيك بؤ پياوان كه (أبي) ی كوری (كعب) بوو ، و پيش نوپڙی نآفره تانیش (سليمان) ی كوری (أبي حثمة) ه بووه .

له (عرفجة الثقي) هوه ده گپڙنه وه كه فهرموويه تی : "كان علي بن أبي طالب رضي الله عنه يأمر الناس بقيام شهر رمضان ويجعل للرجال إماما وللنساء إماما قال : فكنت أنا إمام النساء " (۹) .

---

(۹) أخرجه والذي قبله البيهقي (۲ / ۴۹۴) وأخرج الأول منهما عبد الرزاق أيضا في " المصنف " (۴ / ۲۵۸ / ۸۷۲۲) وأخرجهما ابن نصر أيضا في (قيام رمضان) (ص ۹۳) ثم احتج بهما على ما ذكرنا (ص ۹۵) .

واته : (علي) ی کورپی (أبسي طالب) فه رمانی به خه لکی ده کرد که شه ونوڙی به جه ماعت نه نجام بدن ، و پییش نوڙیکی بو پیاوان ، و پییش نوڙیکیشی بو نافرته تان داده نا ، ده لیّ : منیش پییش نوڙی نافرته تان بووم .

منیش ده لیّم (واته : شیخی له بانی) : نه مه له لای من شوینه که ی نه و کاته یه که نه گهر مزگه و ته که فراوان بیّت ، بو نه وهی هه ردوو پییش نوڙه که له یه کتر تیک نه دن .

ژمارهی ره کاته کانی ته راویح

(عدد رکعات القیام)

۷ = وه ژمارهی ره کاته کانیشی یانزه ره کاته ، وه نه وهش هه لده بڙیرین که هیچی له سهر زیاد نه کریّت ، وه کو شوین که و تنیک بو پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که تا کو له دنیا ده رچونی زیاد ی له سهر نه کردوو ، و که پرسیاریش کرا له (عائشة) - خوی لئی رازی بیّت - ده بارهی نوڙی پیغه مبه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له په مه زاندا ؟ نه ویش فه رموی : " ما کان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یزید فی رمضان ، ولا فی غیره علی إحدى عشرة رکعة ، یصلي أربعاً ، فلا

تسل عن حسنهن وطولهن ، ثم یصلي أربعاً ، فلا تسل عن حسنهن وطولهن ، ثم یصلي ثلاثاً " (۱۰) .

واته : هه رگیز پیغه مبهری خوا ﷺ نه له په مەزان و نه ش له جگه له په مەزاندا له یانزه په کات زیاتری نه کردووه ، چوار په کاتی ده کرد مه پرسه سه بارهت به جوانی دریژیان ، پاشان چوار په کاتی ده کرد مه پرسه سه بارهت به جوانی و دریژیان ، پاشان سی په کاتی ده کرد .

۸ = وه بوی هه یه له و ژماره یه ش که متر بکات ، نه گه رته نها یه که په کاتی و تریش بکات به ته نها ، به به لگه ی کردووه و گوفتاری پیغه مبه ر ﷺ .

سه بارهت به به لگه ی کرده وه : نه و فه رمووده یه که تییدا هاتووه : " سئلت عائشة رضي الله عنها : بكم كان رسول الله ﷺ يوتر ؟ قالت : كان يوتر بأربع " (۱۱) " (۱۲) .

(۱۰) أخرجه الشيخان وغيرهما وهو مخرج في " صلاة التراويح " (۲۰ - ۲۱) و " صحيح أبي داود " (۱۲۱۲) .

(۱۱) قلت : منها ركعتا سنة العشاء البعدية أو الركعتان الخفيفتان اللتان كان النبي ﷺ يفتتح صلاة الليل بمما على ما رجحه الحافظ أنظر " صلاة التراويح " (ص ۱۹ - ۲۰) وثلاث وست وثلاث وعشر وثلاث ولم يكن يوتر بأقص من سبع ولا بأكثر من ثلاث عشرة) .

واته : پرسیار کرا له (عائشة) - خوی لی پازی بیّت - پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چەند پکات وتری ده کرد؟ ئەویش فه رموی و تره که ی چوار پکات و سی پکات ، وشه ش پکات و سی پکات ، و ده سینزه پکات بووه ، و به که متر له هوت پکات نوئیژی وتری نه ده کرد ، ونه ش له سیانزه پکات زیاتر نوئیژی وتری ده کرد .

وه سه بارهت به به لگه ی گو فتاری پیغه مبهر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئەو فه رمووده یه یه که فه رموویه تی : " الوتر حق فمن شاء فليوتر بخمس ومن شاء فليوتر بثلاث ومن شاء فليوتر لواحدة " (۱۲) .

واته : ئە نجام دانی نوئیژی و تر پیویست و په وایه (حق) ، جا هر که سیک ویستی با به پینج پکات و تر بکات ، و هر که سیکیش ده یه ویّت با به سی پکات و تر بکات ، و هر که سیکیش ده یه ویّت با به یه ک پکات و تر بکات .

---

(۱۲) رواه أبو داود وأحمد وغيرهما وهو حديث جيد الإسناد وصححه العراقي وهو مخرج في " صلاة التراويح " (ص ۹۸ - ۹۹) و (صحيح أبي داود) (۱۲۳۳) .
 (۱۳) رواه الطحاوي والحاكم وغيرهما وهو حديث صحيح الإسناد كما قال جماعة من الأئمة وله شاهد فيه زيادة منكرة كما بينته في " التراويح " (ص ۹۹ - ۱۰۰) .

خویندنی قورئان له‌شه‌و نویژدا

۹ = وه سه‌باره‌ت به‌ خویندنی قورئان له‌ نویژی په‌مه‌زان و شه‌وانی تریشدا ، پیغه‌مبه‌ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هیچ سنوریکی دیاری نه‌کردوه و تاوه‌کو زیاد و که‌می له‌سه‌ر نه‌کریت ، به‌لکو خویندوه‌که‌ی خوئی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له‌م نویژده‌دا جیاواز بووه له‌ دریژی و کورتیدا ، و جاری وا هه‌بووه له‌ هه‌موو پکاتی‌کدا به‌قه‌ده‌ر : ﴿ يَا أَيُّهَا الْمُرْسَلُ ﴾ ی ده‌خویندوه ، که‌ ئه‌ویش بیست ئایه‌ته ، وه هه‌ندی جاریش به‌قه‌ده‌ر په‌نجا ئایه‌تی ده‌خویندوه ، و ده‌یفه‌رموو : " من صلی فی لیلۃ بمائة آية لم یکتب من الغافلین " .

واته : هه‌ر که‌سێک له‌ شه‌ویکدا به‌سه‌د ئایه‌ت شه‌و نویژ بکات له‌بی ناگایان نانوسریت .

وه له‌ فه‌رمووده‌یه‌کی تریشدا هاتوه : " ... بمعتی آیه‌ فانه‌ یکتب من القانتین المخلصین " .

واته : به‌ دووسه‌د ئایه‌ت شه‌و نویژی بکات ئه‌وا له‌ (القانتین : واته : ئه‌وانه‌ی که‌ به‌رده‌وامن له‌ په‌رسته‌شه‌کانیان ، یان وه‌ستانه‌کانیان له‌ په‌رسته‌نه‌کانیاندا دریژه‌ خایه‌نه) و (المخلصین : ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ کاره‌کانیان ته‌نها له‌ به‌ر په‌زامه‌ندی خوای په‌روه‌ردگار ئه‌نجام ده‌ده‌ن) ده‌نوسریت .

وه پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شه ویکیان که نه خووش بوو ، هوت سورته دریزه که ی خوینده وه که سورته ی (البقرة) و (آل عمران) و (النساء) و (المائدة) و (الأنعام) و (الأعراف) و (التوبة) هن .

وه له باسی نویره که ی (حذیفة) ی کوری (الیمان) دا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له دوی پیغه مبهری خواوه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هاتووه که پیغه مبهر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له یه ک پکاتا سورته ی (البقرة) و (النساء) و (آل عمران) ی خوینده ته وه ، که به له سر خو و نایه ت نایه ت ده خویندنه وه ^(۱۴) .

وه به (أصح إسناد) له ریگه ی (عمر) هوه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیمان گه یشتووه کاتیک که فه رمانی به (أبی) ی کوری (کعب) کرد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که نوژی ته راویح یانزه پکات به خه لکی بکات له په مه زاندا (أبی) دوو سه د نایه تی قورئانی بو ده خویندن ، به شیوه یه که نه وانهی که له به دوایدا نوژیان ده کرد له به دریزی قورئان خویندنه که ی خویمان ده دا به سه ر گوپال و دارده سته کانیان ، و نه ش ده گه پانه وه (واته : بو ماله کانیان) تا کو سه ره تاکانی گزنگ (الفجر) ^(۱۵) .

^(۱۴) هذه الأحاديث كلها صحيحة مخرجة في " صفة الصلاة " (۱۱۷ - ۱۲۲) .

^(۱۵) رواه مالك بنحوه . انظر " صلاة التراویح " (ص ۵۲) .

وه دیسانه‌وه له (عمر) هوه به (صحیح) ی هاتوووه که بانگی قورئان خوینه‌کانی کرد له په‌مه‌زاندای ، و فه‌رمانی کرد به خیرا ترینیان له خویندندا که سی ئایهت بخوینیت ، و ناوه‌نده‌که‌یان بیست و پینج ئایهت ، و له‌سه‌ر خوکه‌یان بیست ئایهت بخوینیت ^(۱۶) .

بۆیه له‌سه‌ر ئه‌و ووتانه‌ی پيشوو ئه‌گه‌ر که‌سیک نویژی به‌ته‌نھا بۆ خوی ده‌کرد چه‌ندیک ده‌توانیت با نویژه‌که‌ی دريژ بکاته‌وه ، و هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر که‌سانیک به‌ دوایدا نویژیان ده‌کرد و پرازیش بوون له‌سه‌ر ئه‌و دريژ کردنه‌وه‌یه ، ئه‌وه هه‌رچه‌ند خویندنه‌وه‌که دريژتر بکاته‌وه باشته‌ر ، به‌لام ئه‌وه‌نده‌ش زیاد په‌وی تیدا نه‌کات له دريژ کردنه‌وه‌که تاکو وای لی بیت شه‌وه‌که هه‌مووی خه‌ریکی شه‌و نویژ بیت جگه له به‌شیکي که‌می نه‌بیت ، ئه‌وه‌ش وه‌کو شوین که‌وتنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ که فه‌رموویه‌تی : " وخیر الهدی هدی محمد " ^(۱۷) .

^(۱۶) انظر تخریجه فی المصدر السابق (ص ۷۱) ورواه عبد الرزاق أيضا فی " المصنف " (۴ / ۲۶۱ / ۷۷۳۱) و البیهقی (۲ / ۴۹۷) .

^(۱۷) هو بعض حدیث رواه مسلم و النسائي وغيرهما وهو مخرج فی " أحكام الجنائز " (ص ۱۸) و " الإرواء " (۶۰۸) .

واته : خیرترین و چاکترین پیگه و پیباز ، پیگه و پیبازی (محمد) ۵ .

به لام نه گهر پیشنوڙی ده کرد بو که سانی تر ، نهوا پیویسته له سهری که نه و نه ده درڙی بکاته وه که نه وانه ی له دوی نوڙ ده که ن نارپه حهت نه بن له بهر نه و فه رموده یه ی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله تنیدا فه رموویه تی : " إذا قام أحدکم للناس فليخفف الصلاة فإن فیهم (الصغیر) والكبیر وفيهم الضعیف و (المریض) (وذا الحاجة) و إذا قام وحده فليطل صلاته ما شاء " (۱۸) .

واته : نه گهر که سیک له نیوه شه و نوڙی به خه لک ده کرد با نوڙیکی سووکیان بو بکات ، چونکه له ناویاندا مندال و گوره و لاوازیان تی دایه و نه خوښ و خاوه ن ئیشیشیان تی دایه ، وه نه گهر خو ی به ته نها شه و نوڙی بو خو ی ده کرد با چهنده ده توانیت نوڙه که ی درڙ بکاته وه .

(۱۸) أخرجه الشيخان واللفظ والزيادات لمسلم وهو مخرج في " الإرواء " (۵۱۲) و " صحیح أبي داود " (۷۵۹ و ۷۶۰) .

کاتی شه و نوژی

(وقت القیام)

۱۰ - کاتی نوژی ته راویحیش له دواى نوژی شیوان (عیسا) وه دهست پی دهکات تاکو کاتی نوژی بهیانی ، له بهرئو فهرمودهیهی پیغه مبر صلی الله علیه و آله که فهرمویه تی : " إن الله زادکم صلاة وهي الوتر ^(۱۹) فصلوها بین صلاة العشاء إلى صلاة الفجر " ^(۲۰) .

واته : خوی گه و ره نوژیکی بو زیاد کردون ، که ئه ویش نوژی وتره ، جا ئه م نویره له نیوان نوژی عیسا تاکو نوژی بهیانی ئه نجام بدن .

۱۱ - وه ئه نجامدانی نوژی له کوتایی شه ودا باشتره بو که سیک که بوی بگونجیت له بهرئو فهرمودهیهی پیغه مبری خوا صلی الله علیه و آله که فهرمویه تی : " من خاف أن لا يقوم من آخر الليل فليوتر أوله ، ومن طمع أن يقوم آخره فليوتر آخر الليل ، فإن صلاة آخر الليل مشهودة ، وذلك أفضل " ^(۲۱) .

(۱۹) الحاشية : تسمى صلاة الليل كلها وترا لأن عددها وتر أي : عدد فردي .

(۲۰) حديث صحيح أخرجه أحمد وغيره عن أبي بصرة وهو مخرج في " الصحيحة "

(۱۰۸) و " الإرواء " (۲ / ۱۵۸) .

(۲۱) أخرجه مسلم وغيره وهو مخرج في " الصحيحة " (۲۶۱۰) .

واته : ههرکه سینک ترسا له کوتایی شه ودا به ئاگا نه یهت با له سهره تای شه ودا وتره که ی بکات ، و ههر که سیکیش زانی که له کۆتابی شه ودا به ئاگا ده بیئت با وتره که ی له کۆتابی شه ودا بکات ، چونکه نوژی کۆتابی شه و فیشته کان ئاماده ی ده بن ، و نه وهش باشتره .

۱۲ = وه نه گهر به راورد کردنی نوژه که له نیوان نه وه دا بوو که له سهره تای شه ودا به جه ماعت بیکات باشتره ، یان له کۆتابی شه ودا به ته نها ، نه و نوژی کردنی به جه ماعت له سهره تای شه ودا باشتره ، چونکه نه مه یان شه و نوژی شه ویکی ته وای بو دهنوسریت وه ک له برگی (۴) دا ئاماژه ی پی دراوه ، به فه رموده یه کی (مرفوع : واته : دراوه ته پال پیغه مبه ر ، و کرده وه ی هاوه لانیس له سهرده می (عمر) دا صلی الله علیه و آله له سهر نه مه بووه ، (عبدالرحمن) ی کورپی (عبدالقاری) بۆمان ده گیژیته وه و ده لیت : " خرجت مع عمر بن الخطاب ليلة في رمضان إلى المسجد فإذا الناس أوزاع متفرقون يصلي الرجل لنفسه ويصلي الرجل فيصلي بصلاته الرهط فقال : والله إني لأرى لو جمعت هؤلاء على قارئ واحد لكان أمثل ثم عزم فجمعهم على أبي بن كعب قال : ثم خرجت معه ليلة أخرى والناس يصلون بصلاة قارئهم فقال

عمر : نعمت البدعة هذه ^(۲۲) والتي ينامون عنها أفضل من التي يقومون
— يريد آخر الليل — وكان الناس يقومون أوله " ^(۲۳) .

^(۲۲) برای موسولمان : بو تیگه یشتن له م برگه یه ی پیشهوا (عمر) ﷺ ، ئەم خالانه ره چاوبکه :

أما بهستی عمر ﷺ له رستهی "نعمت البدعة هذه" ئەوه نیه که کرداره که ی عمر ﷺ بیدعه بیته له زاراهوی شهرعا ، چونکه هەر وهکو ناشکرایه بیدعه : شتیکی تازهیه ده خریته سەر ئایینی ئیسلامی پیروژ و هیچ بنه وایه کی له قورئان یان له سوننه ته کانی پیغه مبهردا ﷺ نیه ، به لام کرده وه که ی عمر ﷺ بنه وای هه یه له سوننه تی پیغه مبهردا ﷺ به لام له ترسی فهرز بوونی وازی لیئیناوه ، وه که ترسی فهرز بوونی نه ما عمر ﷺ ئەو سوننه ته ی زیندوو کرده وه .

ب = به کار هینانی زاراهوی (بیدعه) له لایهن عمره وه ﷺ به کار هینانیکی زمانه وانیه و هیچی تر ، جا به ئاگه به له ووتهی ئەو که سانه ی که ده لئین : ئەمه به لگه یه له سەر ئەوه ی که (بیدعه ی جه سه نه) له ئاییندا هه یه !!!

چونکه پیغه مبهردی خوا ﷺ فرموویه تی : " کُلُّ بدعة ضلالة ، وکل ضلالة في النار " . خوی پهروه ردگار پارێزه ری من و ئیوه یش بیته له گومرایی و گومرا بووان و گومرا که ران .

بروانه کتیبی : (علم أصول البدع) ل : (۱۲۶ - ۱۲۹) نووسینی : علی حسن الخلی ، و (البدعة وأثرها السیء في الأمة) ل : (۲۲ - ۲۴) نووسینی : سلیم اهلالی .
(ماموستا : عدنان بارام) .

^(۲۳) أخرجه البخاري وغيره وهو مخرج في " التراویح " (ص ۴۸) .

واته : شه ویك له گهل (عمر) ی کورپی (الخطاب) دا ده رچووم بؤ مزگه وت له په مه زاندا ، که چی خه لکی هه رکئی بؤ خو و جیا جیا بوون ، که سیك نوپژ بؤ خوئی ده کات به ته نها ، و یه کیك نوپژ ده کات و چه ند که سیك به دوایدا نوپژ ده کهن ، (عمر) فه رمووی : به خوا وا ده زانم نه گهر نه م خه لکه له سه ر یه ک قورئان خوین کؤبکه مه وه باشتره ، ئینجا خوئی یه کلایی کرده وه وکؤیانی کردنه وه له سه ر (ابي) ی کورپی (کعب) ، ده لیتت : پاشان شه ویکی تر له گه لیدا ده رچووم ، بینیمان خه لکی نوپژیان به دواي پيش نوپژه که یانه وه ، (عمر) فه رمووی : باشترین داهینرا و نه مه یه ، و نه وهش که له سه ری ده خه ویت باشتره له وهی که ئیستا نه نجامی ده دات ، مه به سستی کؤتایی شه وه ، نه و کاته خه لکی شه و نوپژیان له سه ره تایی شه ودا ده کرد .

وه (زید) ی کورپی (وهب) ده فه رموویتت : " کان عبد الله یصلي بنا شهر رمضان فینصرف بلیل " (۲۴) .

(۲۴) أخرجه عبد الرزاق (۷۷۴۱) وإسناده صحيح وقد أشار الإمام أحمد إلى هذا الأثر والذي قبله حين سئل : يؤخر القيام - أي التراويح - إلى آخر الليل ؟ فقال : (لا سنة المسلمين أحب إلي) رواه أبو داود في " مسائله " (ص ۶۲) .

واته : (عبدالله) نوڙی پی ده کردین له رهمه زاندا ، و به شه و ده گه رایه وه .

نه و شیواز (چوڻیتی) یانهی که

نوڙی ته راویحی پی ده کریت

۱۳ = نه مه م به دريڙی له کتیبی (صلاة التراويح) دا (لاپه ره ۱۰۱ - ۱۱۵) باس کردووه و به باشی ده زانم پوخته که ی لیره دا باس بکه م بو ئه وه ی ئاسانکاریه ک بیټ بو خوڼه ر و بیرخستنه وه یه ک بیټ بوی :

شیوازی یه که م : سیانزه پکات ، به دوو پکاتی سووک دست پی ده کات ، که ووتی هه لبراردهش نه وه یه که نه و دوو پکاته سوننه ته که ی دوی نوڙی عیسا بیټ ، یان دوو پکاتی تاییه تن شه و نوڙی پی دست پی ده کریت ، وه ک باس کرا ، پاشان دوو پکاتی زور دريڙ ده کات ، پاشان دوو پکاتی له وه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له مه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له مه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له وه کورت تر ، پاشان یه ک پکات وتر ده کات .

دووهمیان : سیانزه پکات دهکات ، له وانه هه شت پکاتیان له نیوان هموو دوو پکاتیځ سه لام ده داته وه پاشان به پیښ پکات وتر دهکات دانانیشیت بؤ خویندنه وهی ته حیات ، و سه لام دانه وه له پیښجه م پکات نه بیټ .

سی یه میان : یانزه پکات ، له نیوان هموو دوو پکاتیځ سه لام ده داته وه ، و به یه ک پکات وتر دهکات .

چواره میان : یانزه پکات دهکات ، چواریان به یه ک سه لام نه نجام ده دات ، پاشان چواری تریش به و شیوه یه ، پاشان سی پکات .

به لام ئایا له نیوان هموو دوو پکاتیځ له چوار پکاتی و سی پکاتیځدا دانه نیشیت ؟ نه مه یان وه لامیځی تیرو ته سه لمان نه دوزیوه ته وه دهر باره ی . به لام دانیشن له سی پکاتیځدا دروست نیه !! واته : دانیشن بؤ ته حیات له (پکاتی دووهم) دا چونکه نه هی هاتوه دهر باره ی شوبه اندنی به نوږځی مه غریب .

پیښجه میان : یانزه پکات دهکات ، له وانه هه شت پکاتی تیایان له گه ل یه کدا نه نجام ده دات بی نه وهی دابنیشیت له پکاتی هه شته م نه بیټ ، پاشان ته حیات ده خوینیت و سه لاوات

دهدات له سهر پیغه مبهه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، و پاشان هه لده ستیت و سه لام ناداته وه ، پاشان یه ک پکات وتر دهکات ، و سه لام دهداته وه ،
 نه مه نو پکات ، پاشان دوو پکاتی تر دهکات به دانیشته وه .

شه شه میان : شه ش پکات دهکات له هیچ پکاتیک له وانه دانانیشیت له شه شه م پکات نه بییت ، پاشان ته حیات ده خوینیت و سه لاوات دهدات له سهر پیغه مبهه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دهدات و ... هتد وه کو شیوازی پیشوو .

نه مانه نه و شیوازانن که له پیغه مبهه وه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیمان گه شتوون به پیی دهقی فه رموده ، و ده کریت جوړی تریشی بو زیاد بکریت ، نه وهش به وهی که له هر شیوازیک چهند ده توانیت له پکاته کانی که م بکاته وه هه تا کو ده گاته یه ک پکات ، نه وهش ئیش کردنه به گوفتاری پیغه مبهه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که پیشترباس کرا که فه رموویه تی : " ... فمن شاء فلیوتر بجمس ، ومن شاء فلیوتر بثلاث ، ومن شاء فلیوتر بواحدة " (۲۵) .

(۲۵) أنظر الفقرة : ۸ ، ص ۱۶ .

واته : هەر که سیڤ و یستی پینج پکات وتر بکات ، و هەر که سیش و یستی به‌سی پکات وتر بکات ، و هەر که سیش و یستی به‌یه ک پکات وتر بکات .

جا ئەم پینج پکاتی و سی پکاتیە دەتوانیت به‌یه ک دانیشتن و یه‌ک سه‌لام دانه‌وه ئەنجامی بدات ، هه‌روه‌ک له شیوازی دووه‌مدا پوون کراوه‌ته‌وه ، وه دەتوانیت له نیوان هه‌موو دوو پکاتیکدا سه‌لام بداته‌وه وه‌ک له شیوازی سییه‌م وه‌ی تریشدا پوون کراوه‌ته‌وه ، و ئەمه‌شیان باشتره .

وه سه‌باره‌ت به نویژی پینج پکاتی و سی پکاتی به دانیشتن له نیوان هه‌موو دوو پکاتیک به بی سه‌لام دانه‌وه نه‌مان بینیه‌وه ئەو شیوازه جیگر و سه‌لمینرا بی‌ت له پیغه‌مبه‌ره‌وه ﷺ وه بنه‌واش وایه که دروسته ، به‌لام له‌به‌ر ئەوه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ قه‌ده‌غه‌ی کردووه که به‌سی پکات وتر بکریت ، و هۆکاره‌که‌شی به‌وه هیناوه‌ته‌وه که فه‌رموویه‌تی : " ولا تشبهوا بصلاة المغرب " ^(۲۶) .

وه نه‌یشوبه‌ینن به نویژی مه‌غریب .

^(۲۶) أخرجه الطحاوي والدارقطني وغيرهما . أنظر " التراويح " (۹۹ و ۱۱۰) .

بویه نه و کاته پیویسته له سهر نه و که سهی که به سی پکات
 نوڙی وتر نه نجام ده دات ، دوور بکه ویته وه له خو شوبهانندن به و
 نوڙه ، نه وهش له دوو پرووه ده بیټ :

یه که میان : سه لام دانه وه له نیوان جووت (الشفع) و تاکی
 (الوتر) نوڙه که دا ، و نه مه میان به هیتر و چاکتره ^(۲۷) .

نهوی تریان : به دانه نیشن له نیوان جووت (الشفع) و
 تاکی (الوتر) نوڙه که دا ، و خواش زانتره .

---

^(۲۷) و تسمیة الركعة بالبتراء لا أصل له بل هو خلاف السنة فقد كان ابن عمر يوتر
 بركعة فسأله رجل عن الوتر فأمره أن يفصل فقال : إني خشيت أن يقول الناس : إنها
 البتراء فقال ابن عمر : أسنة الله ورسوله تزيد ؟ هذه سنة الله ورسوله . رواه أبو حزيمة
 (۱۰۷۴) بسند صحيح .

قورئان خویندن له‌سی ږکاتی و تردا :

۱۴ = سوننه‌ت وایه که له ږکاتی یه‌که‌می سی ږکاتی و تردا :
 ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ بخوینیت ، و له دووه‌میدا : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا
 الْكَافِرُونَ﴾ و له سی‌یه‌میدا : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، و هه‌ندی‌ک جاریش :
 ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ، و : ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ ی له‌گه‌لدا زیاد بکات .
 وه له فه‌رمووده‌ی (صحیح) یشدا هاتووه که جاریکیان
 پیغه‌مبه‌ر ﷺ سه‌د ئایه‌تی له سوره‌تی (النساء)
 خویندووه‌ته وه له ږکاتی‌کی و تردا (۲۸) .

دوعای (القنوت) و شوینه‌که‌ی :

۱۵ = وه دوا‌ی ئه‌وه‌ی که له قورئان خویندنه‌وه ده‌بیته‌وه و
 پیش ږنووش بردنی ، هه‌ندی‌ک جار ئه‌و دوعایه‌ی قنوت
 ده‌خوینیته‌وه که پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ : (حسن) ی کوری
 (علي) - خویان لی ږازی بیت - فی‌ر کردبوو ، که ئه‌ویش بریتیه
 له : " اللهم اهدني فيمن هديت وعافني فيمن عافيت وتولني فيمن
 توليت وبارك لي فيما أعطيت وقني شر ما قضيت فإنك تقضي ولا

(۲۸) رواه النسائي وأحمد بسند صحيح (رواه النسائي وأحمد بسند صحيح) .

يقضى عليك وإنه لا يذل من واليت ولا يعز من عاديت تباركت ربنا وتعاليت لا منجا منك إلا إليك " (۲۹) .

۱۶ = وه دروسته دعای قنوت دواي کړنووشيش بخوینریت ،
 وه دروستیشه زیاده ی بخړیته سهر به وهی که تییدا دوعا و
 نه فرهت بکړیت له بی باوه پان ، یان سه له واتی تییدا بدریت له
 سهر پیغه مبه ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یان دوعای تییدا بکړیت بو موسلمانان
 له نیوه ی دووه می رمه زاندا ، له بهر جیگیر بوونی هه موو ئه مانه
 له پیش نوپژژه کانی سهر ده می عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، وه له کو تایی
 فه رمووده که ی (عبدالرحمن) ی کوری (عبدالقاري) دا هاتووه که
 پیشتر له لاپه ره (....) باس کرا که تییدا هاتووه ، له نیوه ی
 دووه می رمه زاندا نه فره تیان له بی باوه پان ده کرد و ده یانوت :
 " وكانوا يلعون الكفرة في النصف : اللهم قاتل الكفرة الذين
 يصدون عن سبيلك ويكذبون رسلك ولا يؤمنون بوعدك وخالف
 بين كلمتهم وألق في قلوبهم الرعب وألق عليهم رجزك وعذابك إله
 الحق " ، پاشان سه لاوات ده دات له سهر پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، و

(۲۹) أخرجه أبو داود والنسائي وغيرهما بسند صحيح أنظر " صفة الصلاة " (ص ۹۵

چه ندی پی ده کریت دعای خیر بو موسلمان بکات ، پاشان داوای لی خوش بوون بو ئیمانداران بکات .

وه ده لیت : کاتیک که له نه فرهت کردن له بی باوه پان وسه لاوات دان ده بووه وه له سهر پغه مبه ر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ داوای لی خوش بوونی بو ئیماندارانی پیاوان و ئافره تان ده کرد ، و له داواکاریه که ی ده بووه وه و ده بیوت : " اللهم إياك نعبد ولك نصلي ونسجد وإليك نسعى ونحفد ^(۳۰) ونرجو رحمتك ربنا ونخاف عذابك الجذ إن عذابك لمن عاديت ملحق " .

پاشان (الله أكبر) ی ده کرد و سوژده ی ده برد ^(۳۱) .

چی ده لیت له کۆتایی نوڙی وتردا :

۱۷ = وه سوننهت وایه که له کۆتایی نوڙه وتره که یدا ، پیش سه لام دانه وه بیټ یان پاشی ، بلیت : " اللهم إني أعوذ برضاك من سخطك وبمعافاتك من عقوبتك وأعوذ بك منك لا أحصي ثناء عليك أنت كما أثنيت على نفسك " ^(۳۲) .

^(۳۰) أي : نسرع .

^(۳۱) رواه ابن خزيمة في " صحيحه " (۲ / ۱۵۵ - ۱۵۶ / ۱۱۰۰) .

^(۳۲) صحيح أبي داود (۱۲۸۲) و " الإرواء " (۴۳۰) .

۱۸ = وه کاتیک که سه‌لامی نویژه وتره‌که‌ی ده‌داته‌وه ده‌لیت : " سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس (ثلاثا) " ، ویمد بها صوته ویرفع الثالثة^(۳۳) ، واته : وه ده‌نگی پی‌وه دریژه ده‌کاته‌وه ، و له سئ‌یه‌میاندا ده‌نگی به‌رز ده‌کاته‌وه .

نه‌و دوو رکاته‌ی که پاش نویژی وتر ده‌کریت :

۱۹ = وه ده‌توانیت دوورکات نویژه بکات له به‌ر جیکیر بوون سه‌لماندن‌ی له کرده‌وه‌ی خودی پی‌غه‌مه‌ری خواوه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ^(۳۴) ، به‌لکو بگره‌فهرمانی به‌ئومه‌ته‌که‌ی کردووه به‌و دوورکاته‌که‌که‌ فه‌رموویه‌تی : " إن هذا السفر جهد وثقل فإذا أوتر أحدكم فليركع ركعتين فإن استيقظ وإلا كانتا له " ^(۳۵) .

(۳۳) صحیح‌ی‌ داود : ۱۲۸۴ .

(۳۴) رواه مسلم وغيره انظر (التراویح) (ص ۱۰۸ - ۱۰۹) .

(۳۵) رواه ابن خزيمة في " صحیح‌ه " والدارمی وغيرهما وهو مخرج في " الصحیح‌ه " وقد كنت متوقفا في هاتين الركعتين برهة مديدة من الزمن فلما وقفت على هذا الأمر النبوي الكريم بادرت إلى الأخذ به وعلمت أن قوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اجعلوا آخر صلاتكم بالليل وترا " إنما هو للتخيير لا للإيجاب وهو قول ابن نصر (۱۳۰) وترجم ابن خزيمة في صحیح‌ه (۲ / ۱۵۹) للحديث ب (باب ذكر الدليل على أن الصلاة بعد الوتر مباحة لجميع من يريد الصلاة بعده وأن الركعتين اللتين كان صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يصليهما بعد الوتر لم تكونا خاصة للنبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دون أمته) .

واته : به راستی سه فهر هیلاکی و قورسیه ، نه گهر که سیکتان نوپژئی و تری کرد ، با به دوایدا دوو پکات نوپژ بکات ، نه گهر به ناگهات نه وه چاکه ، وه نه گهر نه ، نه و دوو پکاته ی بو ده نوسریت .

۲۰ = وه سوننه ته له و دوو پکاته دا سورته تی : ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا﴾ ، و سورته تی : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ بخوینیت^(۳۶) .

^(۳۶) أخرجه ابن خزيمة (۱۱۰۴ ۱۱۰۵) من حديث عائشة وأنس رضي الله عنهما بإسنادين يقوي أحدهما الآخر وأنظر " صفة الصلاة " (۱۴۰) .

خواپه رستی^(۳۹) ، وه ئه وش سه لمینراوه که (عمر) به پیغه مبهری خوی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرموو :

" كنت نذرت في الجاهلية أن أعتكف ليلة في المسجد الحرام ؟ قال : (فأوف بنذرك (فاعتكف ليلة) " (۴۰) .

واته : له سه رده می نه فامی و جاهلیه تدا نه زرم کردبوو که شهویک له مزگه وتی حه رامدا (المسجد الحرام) بمینمه وه ؟ ئه ویش پیی فهرموو : " وه فا بکه به نه زره که ت به جی بیئه ، به وهی شهویک له مزگه وه ته که بمینمه وه .

۲ = وه ئه وش که زیاتر جه ختی له سه ر کرابیت که سوننه ته ئه وه یه که له ره مه زاندا بیت ، له بهر ئه وه فهرمووده یه ی که (أبو هریره) ده یگپریتته وه که :

" كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يعتكف في كل رمضان عشرة أيام فلما كان العام الذي قبض فيه اعتكف عشرين يوما " (۴۱) .

(۳۹) هو قطعة من حديث لعائشة رواه الشيخان وابن خزيمة في " صحاحهم " وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (۲۱۲۷) .

(۴۰) رواه الشيخان وابن خزيمة والزيادة للبخاري في رواية كما في " مختصره " (۹۹۵) وهو مخرج في " صحيح أبي داود " أيضا .

واته : پیغه مبهری خوا له هه موو پرهمه زانیکدا ده پوژ له مزگه وتدا ده مایه وه بو خوا په رستی ، وه له و ساله که وه فاتی کرد بیست پوژ مایه وه له مزگه وت بو خوا په رستی .

۳ = وه چاکترین پوژیش کۆتایی پرهمه زانه چونکه پیغه مبهر صلی اللہ علیہ وسلم له ده پوژئی کۆتایی پرهمه زاندا له مزگه وتدا ده مایه وه بو خوا په رستی ، تا کو کۆچی دوی کرد ^(۴۲) .

هه رجه کانی :

۱ = دروست نیه نه نجامدانی جگه له مزگه وته کاندا نه بیئت ، له بهر فه رمووده ی خوی گه وره که فه رموویه تی : ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ﴾ ^(۴۳) وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ ﴿^(۴۴) ، وه دایکه (عائشة) ش فه رموویه تی : "

^(۴۱) رواه البخاري وابن خزيمة في " صحيحهما " وهو مخرج في المصدر السابق (۲۱۲۶ - ۲۱۳۰) .

^(۴۲) رواه الشيخان وابن خزيمة (۲۲۲۳) وهو مخرج في " الإرواء " (۹۶۶) و " صحيح أبي داود " (۲۱۲۵) .

^(۴۳) أي لا تجامعوهن . قال ابن عباس : المباشرة والملازمة والمس جماع كله ولكن الله عز وجل يكتفي ما شاء بما شاء . رواه البيهقي (۴ / ۳۲۱) بسند رجاله ثقات .

^(۴۴) سورة البقرة : ۱۸۷ ، قد استدلل الإمام البخاري على ما ذكرناه بهذه الآية . قال الحافظ : (ووجه الدلالة من الآية أنه لو صح في غير المسجد لم يخص تحريم المباشرة به

السنة في المعتكف أن لا يخرج إلا لحاجته التي لا بد له منها ولا يعود مريضاً ولا يمسه أمراته ولا يباشرها ولا اعتكاف إلا في مسجد جماعة والسنة فيمن اعتكف أن يصوم " (٤٥) .

واته : سوننهت وایه بوئه و کهسه ی له مزگه وتدا ده مینیتته وه بو خواپه رستی که دهرنه چیئت له مزگه وت بو پیویستی یه که نه بیئت که ناچاری بکات ، و سه ردانی نه خووش نه کات ، و له ئافرهت نزیک نه بیته وه ، وه مانه وش نابیئت له مزگه وتییدا نه بیئت که جه ماعتی تییدا ده کریئت ، وه سوننهت وایه بوئه و کهسه ی که ده مینیتته وه بو خواپه رستی که به پوژوو بیئت .

۲ = وه پیویسته مزگه وته که مزگه وتییک بیئت نوئیژی جومعه ی تییدا بکریئت ، بوئه وه ی ناچار نه بیئت که دهر بچیئت بو نوئیژی جومعه ، چونکه دهر چوون بو نوئیژی جومعه واجب له سه ری ، له

لأن الجماع مناف للاعتكاف بالإجماع فعلم من ذكر المساجد أن المراد أن الاعتكاف لا يكون إلا في فيها .

(٤٥) رواه البيهقي بسند صحيح وأبو داود بسند حسن والرواية الآتية عن عائشة له .

بهر فهرموودهی (عائشة) که له ریوایه تیک لیوه ده گپړنه وه که فهرموویه تی : " ... ولا اعتکاف إلا فی مسجد جامع " (٤٦) .

واته : مانه وه نیه له مزگه وتدا بو خوا په رستی جگه له مزگه وتیک نه بیټ که نوپژئی جومعه ی تیدا ده کریټ .

پاشان فهرمووده یه کی (صحیح) م دیته وه که به پاشکاوی ووشه ی (المساجد) که له نایه ته که دا هاتووه تاییه ت ده کات به سئ مزگه وته وه که : مزگه وتی مالئ خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی پیغه مبه ر صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (المسجد النبوي) ، و مزگه وتی قودس (المسجد الأقصى) ن ، ئه ویش فهرمووده یه یه که پیغه مبه ری خوا تیدا فهرموویه تی : " لا اعتکاف إلا فی المساجد الثلاثة " (٤٧) .

واته : مانه وه له مزگه وتدا نابیټ جگه له سئ مزگه وت نه بیټ ، ئه وانیش : مزگه وتی مالئ خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی

(٤٦) روى البيهقي عن ابن عباس قال : إن أبغض الأمور إلى الله البدع وإن من البدع الاعتكاف في المساجد التي في الدور .

(٤٧) أخرجه الطحاوي والإسماعيلي والبيهقي بإسناد صحيح عن حذيفة ابن اليمان رضي الله عنه وهو مخرج في " الصحيحة " (رقم ٢٧٨٦) مع الآثار الموافقة له مما ذكرنا أعلاه وكلها صحيحة .

پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله (المسجد النبوي) ، و مزگه‌وتی قودس (المسجد الأقصى) ن .

وه ئه‌مه بوچوونی کومه‌لیکه له سه‌له‌ف له‌وانه که به‌رچاوم که‌وتبیّت ، وه‌کو (حذیفه)ی کوری (الیمان) ، و (سعید)ی کوری (المسیب) ، و (عطاء) ، به‌لام باسی مزگه‌وتی قودسی نه‌کردوه ، وه جگه له‌مانه‌ش ده‌لیت : به‌ره‌هایی له‌هر مزگه‌وتیکدا که نوژی جومعه‌ی تیدا بکریّت ، وه کومه‌لیکی تریش پیچه‌وانه بوون و ووتیان : نه‌گه‌ر له‌مزگه‌وتی مالّه‌که‌ی خویشی دابیّت هر دروسته ، و شاراو‌ه‌ش نیه که ئیش کردن به‌وه‌ی که له‌گه‌ل فرموده‌ی پیغه‌مبه‌ردا صلی الله علیه و آله گونجاوه‌باشتره که بگریته‌به‌ر ، والله سبحانه و تعالی أعلم .

۳ = وه سوننه‌ت وایه بوئو که‌سه‌ی که له‌مزگه‌وتدا ده‌مینیت‌وه بو خوا‌په‌رستی به‌پوژوو بیّت ، هه‌روه‌ک له فرموده‌که‌ی (عائشة) دا - خوی لی‌رازی بیّت - باسکرا ^(٤٨) .

^(٤٨) رواه البيهقي بسند صحيح وأبو داود بسند حسن وقال الإمام ابن القيم في " زاد المعاد " : (ولم ينقل عن النبي صلی الله علیه و آله أنه اعتكف مفطرا بل قد قالت عائشة : لا اعتكاف إلا بصوم ولم يذكر سبحانه الاعتكاف إلا مع الصوم ولا فعله صلی الله علیه و آله إلا مع الصوم

چی دروسته بو نه و که سه ی له مزگه وتدا ده مینیتیه وه بو

خوا په رستی (ما یجوز للمعتکف)

١ = دروسته ده ربچیت له مزگه وت بو ده ست به ئاو گه یاندن ،
 و هه روه ها دروسته سه ری ده ربکات له مزگه وت بو نه وه ی بیشون
 و شان ه شی بو بکه ن ، (عائشة) - خوی لی رازی بیت -
 فه رموویه تی : " وإن کان رسول الله ﷺ لیدخل علی رأسه وهو
 (معتکف) فی المسجد (وأنا فی حجرتی) فأرجله (وفی روایه :
 فأغسله وإن بینی وینه لعتبة الباب وأنا حائض) وکان لا یدخل
 البيت إلا لحاجة (الإنسان) إذا کان معتکفا " (٤٩) .

واته : پیغه مبه ری خوا ﷺ سه ری ده کرده ژوره که مه وه ، و
 له و کاته ی که له مزگوتدا بو بو خوا په رستی ، و منیش
 له ژوره که ی خو مه وه بووم ده شورده و بوم شان ه ده کرد ، (وه له
 ریوایه تیکی ترده هاتووه : منیش بوم ده شورده و له نیوان من و

فالقول الراجح في الدليل الذي عليه جمهور السلف أن الصوم شرط في الاعتكاف وهو
 الذي كان يرضه شيخ الإسلام أبو العباس ابن تيمية) .
 (٤٩) رواه الشيخان وابن أبي شيبه وأحمد والزيادة الأولى لهما وهو مخرج في " صحيح

أبي داود " (٢١٣١ - ٢١٣٢) .

ٺه ودا ته نها دهرگای مالہ که م بوو ، و منیش له چه یزدا بووم) وه
ٺه گهر له مزگهت بمایه ته وه بو خوا په رستی نه دهاته مالہ وه ،
مه گهر بو پیویستی مروّف نه بیّت .

۲ = وه دروسته بو ٺه و که سهی که له مزگهوت ده میڻیته وه بو
خواپه رستی و جگه له ویش که له مزگه و تدا دست نوڙ بگریّت له بهر
ووته ی پیاوڻک که خزمه تی پیغه مبهری کردووه ﷺ که فه رموویه تی :
" ترضاً النبي ﷺ في المسجد وضوءاً خفيفاً " (۵۰) .

واته : پیغه مبهر ﷺ له مزگه و تدا دست نوڙی گرت دست
نوڙیکی سوک .

۳ = وه ده توانیّت چادریکی (خیوه یه کی) بچووک له کوّتابی
مزگه و ته که دا هه لّدا ت بو ٺه وهی تییدا بمیڻیته وه بو خوا په رستی ،
چونکه (عائشة) - خوی لی پازی بیّت - : " كانت تضرب للنبي ﷺ
خباء (۵۱) إذا اعتكف وكان ذلك بأمره ﷺ " (۵۲) .

(۵۰) رواه البيهقي بسند جيد وأحمد (۵ / ۳۶۴) مختصراً بسند صحيح .

(۵۱) الخباء : أحد بيوت العرب من وبر أو صوف ولا يكون من شعر ويكون على
عمودين أو ثلاثة . " نهاية " .

(۵۲) رواه الشيخان من حديث عائشة وفعلا للبخاري والأمر لمسلم وتقدم تخريجه (ص

واته : خپوه تیکي بو پیغه ممبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ه لدا کاتیک که بو خوا
 په رستی مایه وه له مزگهوت به مهستی خوا په رستی ، وه ئه و
 کرداره ش به فه رمانی پیغه ممبر بوو صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .
 وه جاریکیان له (قوببه) یه کی بچوکی تورکیدا مایه وه که
 حه سیریک درابوو به به رده میدا ^(٥٣) .

مانه وهی نافرته له مزگهوت بو خوا په رستی و سه ردانی میړده که ی له مزگهوتدا :

٤ = دروسته بو نافرته سه ردانی میړده که ی بکات که پیاوه که ی
 له مزگهوتدا مایته وه بو خوا په رستی ، و بو پیاوه که شی دروسته که
 خیزانه که ی تا ده رگای مزگهوت په وانه بکات ، له بهر ووته ی (صفیة)
 - خوی لى پازی بیټ - که فه رموویه تی : " کان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ معتکفا)
 في المسجد في العشر الأواخر من رمضان (فاتیته أزوره لیلا) و عنده
 أزواجه فرحن (فحدثته (ساعة) ثم قمت لأنقلب (فقال : لا تعجلي
 حتى أنصرف معك) فقام معي ليقلبي وكان مسكنها في دار أسامة بن
 زيد (حتى إذا كان عند باب المسجد الذي عند باب أم سلمة) فمر
 رجلا من الأنصار فلما رأيا النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أسرع فقال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (علی

^(٥٣) هو طرف من حديث لأبي سعيد الخدري رواه مسلم وابن خزيمة في " صحيحهما

" وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (١٢٥١) .

رسلكما إنما صفة بنت حبی فقالا : سبحان الله یا رسول الله قال : إن الشيطان یجری من الإنسان مجرى الدم وإنی خشیت أن یقذف فی قلوبكما شرا أو قال : شیئا " (٥٤) .

واته : پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله له ده پوژی کۆتایی په مه زاندا مابووه وه له مزگه وتدا بو خوا په رستی ، منیش به شه وهام بو سهردانی ، له و کاته دا خیزانه کانی له لای بوون و پوشتن ، ماوه یه که له گه لیدا بووم ، پاشان هه ستام بگه ریمه وه ، فه رموی : په له مه که بو ئه وهی له گه لتدا بیم ، له کاتیکدا که له لای ده رگای مزگه وت بووین له لای ده رگای مائی (أم سلمة) هوه ، دوو پیاو له ئه نصار تیپه ر بوون . کاتیک پیغه مبهریان بینی صلی الله علیه و آله په له یان کرد . پیغه مبه ریش صلی الله علیه و آله فه رموی : په له مه که ن له سهر خوۆتان ، ئه وهی که له گه لمدایه (صفة) هی کچی (حی) ه ، ئه وانیش ووتیان : پاکی بو خوی په روه ردگار ئه وه چی ده لئیت !! ئه ویش فه رموی : شه یتان به ناو پرپه وهی خوینی نه وه کانی ئاده مدا دیت و ده پروات منیش ترسام خراپه یه که یان شتیک بخاته دلئانه وه .

(٥٤) أخرجه الشيخان وأبو داود والزيادة الأخيرة له وهو مخرج في " صحيح أبي داود "

به لکو دروست و په واشه بو نافرته که له گه ل میړده که ی دا
 له مزگهوت بمینیتته وه ، یان به ته نها بمینیتته وه ، له بهر
 فه رموده که ی (عائشه) - خوی لی رازی بیت - که ده فه رموویت
 : " اعتکفت مع رسول الله ﷺ امرأة مستحاضة (وفي رواية أنها
 أم سلمة) من أزواجه فكانت ترى الحمرة والصفرة فرجما وضعنا
 الطست تحتها وهي تصلي " (٥٥) .

واته : نافرته ټیکی (مستحاضة : واته : نه و نافرته ی خوینی
 زیاد له سهر خوینی چه یزه که ی یان زه یسانیه که ی خوینی لی
 به رده وامه) له خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ له گه ل پیغه مبه ردا
 ﷺ له مزگه وتدا مایه وه (له ریوایه ټی کدا هاتووه : نه و نافرته ته)
 أم سلمة) ه بووه و سووراو و زه رداوی هه بوو ، له وانه شه
 ته شتی کمان له ژیری داده نا له کاتی نوپژکر دنه که یدا .

وه هه روه ها ده یفه رموو : " كان النبي ﷺ يعتكف العشر الأواخر
 من رمضان حتى توفاه الله ثم اعتكف أزواجه من بعده " (٥٦) .

(٥٥) رواه البخاري وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٣٨) والرواية الأخرى
 لسعيد بن منصور كما في " الفتح " (٤ / ٢٨١) لكن سماها الدارمي (١ / ٢٢) :
 (زينب) . والله أعلم .

(٥٦) أخرجه الشيخان وغيرهما وسبق تخريجه (ص ٣٥) التعليق رقم (٢) .

واته : پیغه مبهری خوا ^{صَلَّى} ^{عَلَيْهِ} ^{وَسَلَّمَ} له مزگه وتدا ده مایه وه له دهی کۆتایی ره مه زاندا تا ئه و کاتهی وه فاتی کرد ، پاشان خیزانه کانی له مزگه وت ده مانه وه .

ده لیم : ئەم فەرمووده یه به لگه یه له سهر دروستی و په وایی مانه وهی ئا فره تان له مزگه وت بو خواپه رستی ، و گومانیش له وه دا نیه که ئەمه به نده به پێپیداتی خاوه نه کانیانه ، له گه ل نه بوونی فیتنه ، و نه بوونی خه لۆت له گه ل پیاواندا ، له بهر هه موو ئه و به لگه زۆرانه ی که له و باره یه وه هاتوون ، له گه ل ئه و بنه و فیه هه ش که ده لیت : (درء المفاسد مقدم علی جلب المصالح) .

واته : پالئانی خراپه کان پئیش خراوه له سهر به ده ست هینانی چاکه کان .

۵ = وه جووت بوون له گه ل خیزاندا به تالی ده کاته وه له بهر فەرمووده ی خوای گه وره که فەرموویه تی : ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾^(۵۷) .

وه (ابن عباس) فەرموویه تی : " إذا جامع المعتكف بطل اعتكافه ، واستأنف " ^(۵۸) .

^(۵۷) سورة البقرة : ۱۸۷ .

واته : نه گهر نه و کهسهی که ده مینیتته وه بو خواپه رستی
له گهل خیزانیدا جووت بوو نه و امانه وه کهی به تال ده بیتته وه ، و
ده بیت سهر له نوی ده ست پی بکاته وه .

وه هیچ قهره بوکردنیک (یان : که فاره تیک) ی له سهر نیه ،
له بهر نه وه ی هیچ به لگه یه کمان له پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله و هاوه لانیه وه
پی نه گه یشتوووه له و باره یه وه .

پیدا چوونه وه ، و پا کردنه وه ، و زیاد کردنی سوودی نوی
بو نه م کتیبه ته واوبوو ، به پینووسی نووسه ره کهی ، له بهر
به یانی پوژی یه که شه مه (۲۶ / رجب / ۱۴۰۶ ک) .

وصلی الله علی محمد النبی الأمی ، وعلی آله و صحبه وسلم .

عمان - الأردن

نووسینی : محمد ناصرالدین الألبانی

(^{۵۸}) رواه ابن أبي شيبه (۳ / ۹۲) و عبدالرزاق (۴ / ۳۶۳) بسند صحيح ، والمراد
من قوله : " استأنف " أي أعاد اعتكافه .

ئاۋەرۇك

- ۳ ..... بېشەكى ۋە رگېر
- نوپۇزى تەراويح لە شەۋانى رەمەزاندە خىر و چاگەى نوپۇزى تەراويح لە شەۋانى
- ۶ ..... رەمەزاندە
- ۸ ..... شەۋى قەدر و دىارى كرنى
- ۱۱ ..... دروست بوونى جەماعەت لەم نوپۇزەدا
- ۱۳ ..... ھۆى بەردەوام نەبوونى پېغەمبەر ﷺ لەسەر جەماعەت كرن لە رەمەزاندە ...
- ۱۴ ..... دروست بوونى جەماعەت بۇ ئافرەتان
- ۱۵ ..... ژمارەى رەكائەكانى تەراويح
- ۱۸ ..... خويندى قورئان لەشە و نوپۇزدا
- ۲۲ ..... كاتى شە و نوپۇز
- ۲۶ ..... ئە و شىۋاز (چۆنىتى) يانەى كە نوپۇزى تەراويحى پى دەكرىت
- ۳۱ ..... قورئان خويندىن لەسى ركاتى وتردا
- ۳۱ ..... دوعاى (القنوت) و شوپنەكەى
- ۳۳ ..... چى دەئىت لە كۇتايى نوپۇزى وتردا
- ۳۴ ..... ئە و دوو ركاتەى كە پاش نوپۇزى وتر دەكرىت
- ۳۶ ..... مانەۋە لە مزگەوت بۇ خواپەرستى (الإعتكاف)
- ۳۶ ..... پى پىدانى (مشروعىتە)
- ۳۸ ..... مەرجهكانى
- ۴۲ ..... چى دروستە بۇ ئە و كەسەى لە مزگەوتدا دەمىننەتەۋە بۇ خواپەرستى ؟ ..
- مانەۋەى ئافرەت لە مزگەوت بۇ خواپەرستى و سەردانى مېردەكەى لە
- ۴۴ ..... مزگەوتدا